

دایرة المعارف زنان یهودی آمریکا

Plana E. Hayman & Deborah Dash More, *Jewish Women in America: An Historical Encyclopediu*. 2 Volumes, New York and London: Routledge Press 1999, 1050 pages.

دکتر قدیر نصری

پژوهشگر ارشد مرکز پژوهشهای علمی و

مطالعات استراتژیک خاورمیانه

برای بسیاری از مردم جهان، به ویژه ملل خاورمیانه این پرسش هنوز بی پاسخ مانده است که رمز این همه پشتیبانی آمریکا و دیگر کشورهای مهم باختر زمین از اسرائیل چیست؟ پاسخ متعارف به این پرسش، به سیطره محافل یهودی و امکانات چشمگیر یهودیان در عرصه های مختلف فنی، هنری، رسانه ای و اقتصادی اشاره می کند. اما باز هم این پرسش قابل طرح است که حداکثر دو میلیون یهودی چگونه می توانند آمریکای ۲۹۰ میلیون نفری را که تولید ناخالص

داخلی حدود ۱۲ تریلیون دارد، تحت نفوذ قرار دهند؟ آیا این همه هزینه آمریکایی ها برای آنها دستاوردی هم دارد؟ و چگونه می توان هفت میلیون یهودی را به میلیاردها مسلمان و غیرمسلمان ترجیح داد که نظر خوشی نسبت به یهودیان ندارند؟

به نظر می رسد پاسخ این نکته مهم و مبهم را می توان به گونه ای دیگر و در اثری متفاوت پیدا کرد؛ دایرة المعارف زنان یهودی آمریکا که در دو جلد و در سال ۱۹۹۹ از سوی گروهی از نویسندگان یهودی و غیریهودی آمریکا تدوین شده، نشان می دهد که یهودیان علاوه بر راهبردهای قدرت، در بافت اجتماعی، فرهنگی، هنری، ورزشی، صنعتی و دانشگاهی آمریکا جایگیر شده اند. اینکه زنان یهودی در آمریکا در شمار بزرگترین قویترین مدل سازان و الگوپردازان هستند و از طریق فعالیتهای گوناگون، از ورزش و کودک یاری گرفته تا ساخت وسایل اسباب بازی، باورهای اجتماعی آمریکایی ها را شکل داده و جایگاهی بس مهم در اندیشه آمریکایی ها پیدا کرده اند. آنها یکی از گروههای معتبر مرجع در جامعه آمریکا

هستند و بخش مهمی از مردم آمریکا رفتار و پندار خود را بر اساس تولید آتی تنظیم می کنند که مدیریت آن بر عهده یهودیان، به ویژه زنان یهودی است. آنچه در پی می خوانید بررسی مشخصات کلی یک اثر مرجع و کلاسیک است که به فعالیت و تأثیرگذاری زنان یهودی در جامعه آمریکا، مروری تاریخی دارد و مطالعه آن نمایانگر پیوستگی حیات اجتماعی آمریکایی ها با فرهنگ یهودیان است و این پیوند، بدون تردید در تصمیمات مقامات سیاسی و نیز برداشتهای کلی جامعه آمریکا اهمیتی چشمگیر دارد.

ویژگیهای روش شناختی دایرةالمعارف

دایرةالمعارف زنان یهودی آمریکا متنی بیش از هزار صفحه را شامل می شود. روش تدوین متن دایرةالمعارف، توصیف تاریخی و مطالعه اسنادی است؛ یعنی تهیه کنندگان با تعیین مدخلها، جایگاه، سرگذشت و ویژگیهای آن مدخل را بررسی نموده و مظاهر و باورهای یهودی را در قالب آن مدخل برجسته ساخته اند. به عنوان مثال، وقتی از فعالیت زنان یهودی در

باشگاههای شبانه روزی یا سینماها سخن رفته، نشان داده می شود که زنان یهودی چگونه علایم یهودی بودن خود را بروز می دهند؛ حتی در رقص. در این متن زندگی نامه و اندیشه های ۸۰۰ زن یهودی از ۳۵۰ سال پیش به این سو (تا سال ۱۹۹۸) درج شده است. نویسندگان به تفصیل نوشته اند که زنان یهودی در عرصه هایی چون عکاسی، نقاشی، موسیقی، پزشکی، سینما، سیاست، بنیادهای خیریه، فلسفه سیاسی، جنگ و دین چگونه فعالیت کرده و می کنند و چگونه می توان به تأسی از آنها، همچنان یک یهودی مبتکر ماند و ضمن حفظ هویت خویش در جامعه سرمایه داری و مسیحی زندگی کرد. این دایرةالمعارف به تقلید از دایرةالمعارف زنان سیاه پوست آمریکا در سال ۱۹۹۴ کلید خورد. دایرةالمعارف زنان سیاه آمریکا تأثیر زیادی در احیای خودباوری سیاهان ایفا کرد که خود را در جامعه آمریکا غریبه می دیدند. سیاه پوستان در حالی که از همه سو در معرض تحقیر و استثمار ظاهر و پنهان اکثریت سفیدپوست قرار گرفته بودند، در پی احیای مفاخر خود و برجسته سازی نقش

و سهم خود در جامعه متمدن آمریکا رفته و این اثر را به عنوان متن مرجع به چاپ رساندند تا هویت چند فرهنگی و ریشه های سیاه - سفید تمدن آمریکایی را به محافل دانشگاهی نشان داده باشند. یهودیان نیز که حس مشابه سیاه پوستان داشتند و به حکم آموزه های دینی خود حاضر و قادر به هضم در جامعه آمریکای مسیحی نبودند، دایرةالمعارف نگاری را که از اصول اولیه هویت شناسی است، در معرض توجه قرار داده و دو جلد قوی در مورد زندگی زنان یهودی به رشته نگارش در آورده اند. گفتنی است این دایرةالمعارف شامل زنانی است که نخست، در آمریکا زندگی کرده اند و دوم اینکه دین یهودی داشته اند؛ چه به صورت مادر زادی و چه به صورت گرایش داوطلبانه.

مضمون دایرةالمعارف

دایرةالمعارف یاد شده ۹۱۰ مدخل دارد؛ ۸۰۰ مورد از آن درباره زندگی نامه زنان یهودی است؛ به عنوان نمونه، زندگی نامه و اندیشه های «هانا آرنت» به عنوان یک اندیشمند سیاسی در حدود هفت تا هشت ورق درج شده و برای قابل فهم

کردن متن و جذاب شدن آن، عکسهایی از دوره های مختلف زندگی وی پیوست شده است. در معرفی حوادث زندگی و اندیشه های زنان به تلویح و یا تصریح موارد مرتبط با هویت یهودی افراد مورد تأکید قرار گرفته است، برای اینکه مقصود از این اثر تنها بیان اندیشه های آرنت نیست که در کتابهای دیگر به شیوه ای علمی تر و حجمی گسترده تر آمده است، بلکه هدف نوعی هویت پژوهی و الگو پردازی است که به شیوه موفقی در این اثر به انجام رسیده است. علاوه بر ۸۰۰ زندگی نامه از ۸۰۰ زن یهودی آمریکایی، توضیح بسیار جامع و مانع از ۱۱۰ مدخل پیرامون مناسبات یهودیان آمریکا آمده است. به عنوان نمونه، می توان شرح اعیاد، عبادات، مراسم تاریخی و مناسبت های فرهنگی قوم یهود را در قالب ۱۱۰ مدخل مطالعه نمود. ملاحظه این مدخلها حاکی از ویژگیهای مضمونی زیر است و در تمام دایرةالمعارف سعی شده بدین مضامین بیشتر پرداخته شود.

۱. جایگاه زنان یهودی در تعلیم و تربیت آمریکایی ها

یکی از کانالهای موثر جاگیر شدن زنان یهودی در آمریکا شیوه های جدید و با پشتکار آموزش در مدارس، مهدهای کودک، نهادهای خصوصی، بیمارستانها، خانه های فرهنگ، محافل هنری و دانشگاهی آمریکایی است. در این بخش، خوانندگان با روشها و ویژگیهای آموزش توسط زنان یهودی آشنا می شوند.

۲. لیاقت زنان یهودی به عنوان همکار مردان

نقشهای مختلف زنان یهودی از ۳۵۰ سال پیش که کارشان تولید مثل، پخت و پز و شست و شو بود، تاکنون که زنان هم ردیف مردان در تولید کالاهای پیچیده و طراحی فنون نوین تولید هستند، در دایرةالمعارف یاد شده مورد بررسی قرار گرفته است. علاوه بر این، توضیح داده می شود که زنان همراه مردان یهودی آمریکا نقش مهمی در انتقال اقتصاد آمریکا به دوران مدرن ایفا کرده اند و سبک مدیریت آنان بسیار موفقیت آمیز و ارزش افزا بوده است.

۳. فعالیتهای بین المللی زنان یهود

جامعه یا انجمن زنان یهودی شاخه مهمی از «جامعه یهودیان آمریکا» که در سال ۱۸۹۲ تأسیس شده، به شمار می آید. این انجمن در زمینه احیای هویت زنانه و یهودی زنان آمریکا نقش بسیار برجسته ای ایفا می نماید. انجمن زنان یهودی آمریکا برای نشر فعالیت خود و تعمیق هویت دینی اعضا، نمایشگاههای مختلفی در سراسر جهان برگزار می کند که شرح آن در این کتاب آمده است. به باور نویسندگان این مجموعه، نخستین همایش بین المللی زنان یهودی که در سال ۱۹۸۸ و در شهر بیت المقدس برگزار شده، یکی از اقدامات مهم بین المللی انجمن زنان یهودی آمریکا به شمار می آید که هدف از آن تحکیم هویت یهودی زنان آمریکا و برجسته سازی مرزهای تاریخی زنان به رغم کوششهای چشمگیر آنان بوده است.

۴. آموزش مدنی زنان

یکی از مطالبی که در دایرةالمعارف زنان یهودی آمریکا بسیار مورد توجه واقع شده، آموزش شهر نشینی به زنانی است که

یهودی بوده اما به واسطه زندگی در مناطق و کشورهای عقب مانده، فاقد فرهنگ شهری می باشند. شیوه شناسایی و جمع آوری این قبیل زنان، برگزاری دوره های مختلف آموزش آنان، سنجش استعداد و راهنمایی آنها به رشته های مختلف علمی-هنری از جمله مسایلی است که توسط مجامع زنان یهودی در آمریکا انجام شده و می شود و گزارش دقیق آنها در این دایرةالمعارف آمده است. نویسندگان همواره یادآور می شوند که در جامعه چندفرهنگی آمریکا، آموزشهای این چنینی نقش بسیار مهمی در انسجام اقلیت یهود و ارتقای سطح زندگی آمریکایی ها دارد.

۵. مبارزه بین المللی با یهود ستیزی

آمریکا به عنوان مملکت ملیتها و قطب مهم رفت و آمدهای بین المللی، کانون صدور بخش مهمی از فرهنگ دنیا می باشد. اینکه ۷۰ درصد فیلمهای سینمایی پربیننده دنیا توسط آمریکا تولید می شود و صنعت و فرهنگ در آمریکا بیش از بقیه دنیا به مزیت می رسد و زنان یهودی آمریکا نقش بسیار مهمی در طراحی سوژه فیلمها، تدوین جلوه

های ویژه، تعیین بازیگران و پشتیبانی فیلمهای پرهزینه دارند، از نوعی مبادله بین یهودیان و صاحبان صنعت فیلم آمریکا حکایت می نماید. به نوشته این دایرةالمعارف، زنان یهودی می کوشند در نقشها و طرحهای خود، مظلومیت تاریخی یهودی ها و ظلم زمانه در حق آنها را خاطر نشان ساخته و تلاش بین المللی علیه یهود آزاری شکل دهند.

۶. آموزش کارگران یهودی

بخش دیگری از فعالیتهای یهودیان، ثبت نام و سازماندهی-آموزش کارگران یهودی و حمایت از استعدادهای آنان جهت پیشرفت در جامعه آمریکا است. در این اثر، تاریخچه و کیفیت این آموزش و دستاوردهای آن همراه با نمونه های تاریخی ذکر شده است.

۷. برگزاری اردوهای آموزشی برای

فرزندان یهودیان

زنان یهودی آمریکا، نسل دوم یهودیان را در حکم سرمایه ای برای پاسداری از هویت یهودی می دانند. از آنجا

که یهودی‌ها بر خلوص دینی و نژادی خود تعصب ویژه‌ای دارند، زنان یهودی سعی دارند از انحراف فرزندان خود به سمت نیهیلیسم (بوچ‌گرایی) و فرهنگ مسیحی جلوگیری کنند و آنها را با تعالیم یهود و وظایف شرعی شریعت یهود آشنا سازند.

ارزیابی دایرة المعارف

در کنار توصیف روش شناختی و محتوایی دایرة المعارف، پاره‌ای نکات را در باب ارزیابی و سنجش آن می‌توان یادآوری نمود؛ برجسته‌سازی نقش زنان یهودی در زندگی روزمره آمریکایی‌ها و فهم علاقه ناخودآگاه آمریکایی‌ها به پشتکار و بلوغ زنان یهودی، مهمترین ویژگی مثبت کتاب به شمار می‌آید. اما در کنار این ویژگی مثبت، می‌توان نکاتی را یادآور شد که وجود آنها روایی دایرة المعارف به عنوان یک متن مرجع را مخدوش می‌سازد.

۱. کمیت محوری

یکی از بارزترین تلاش‌های نویسندگان دایرة المعارف افزایش شمار زنان بوده است، بدون اینکه فعالیت آنها نقش برجسته و قابل

ذکری در تداوم حیات یهودیان داشته باشد. بر این اساس، زنانی که پدر و مادر غیر یهودی داشته‌اند و یا به صورت تفننی به دین یهود علاقه نشان می‌داده‌اند، در شمار دستیاران لوکوموتیورانان، آشپزهای پایگاه‌های نظامی، پرستاران عادی همگی در شمار زنان قهرمان یهودی در جامعه آمریکا معرفی شده‌اند.

۲. تعصب دینی

در اینکه ۸۰۰ زن مندرج در این دایرة المعارف واقعاً یهودی بوده‌اند یا نه، باید تحقیق کرد و از ۳۵۰ سال پیش تاکنون، حیات خصوصی و مخفیانه آنان را سنجید و کاوید. اما نکته مهم این است که نویسندگان، همه زنان مورد اشاره را یهودی متعصب و شریعت‌محور معرفی کرده‌اند. در حالی که بسیاری از زنان مندرج در این کتاب اساساً نیهیلیست بودند و یهودی بودن آنها تنها به حکم قهر بود. اما نویسندگان این متن فرض را بر آن گرفته‌اند که هر آن کس که یهودی زن بوده، حتماً مقید و نیز متخصص بوده است.

۳. دشمن نمایی غیر یهودیان

با مرور توضیحات مدخلها و زندگی نامه ها، خواننده تصور می کند که در طول تاریخ همه جهانیان دست به دست هم داده و قصد آزار یهودیان را داشته اند. در این متن از همزیستی مسالمت آمیز یهودیان با پیروان سایر ادیان در بین النهرین، امپراتوری هخامنشی، خلافت اسلامی و امپراتوری عثمانی، سخنی به میان نیامده است و گویی همه حکام مانند هیتلر و همه نژادها مانند نازی ها بوده اند. یهودیان از این گذشته نگاری، برای انسجام بخشی و تفوق بر شکافهای مختلف بهره می جویند و این هدف در دایرةالمعارف هم که باید پژوهشی استاندارد باشد به چشم می آید.

در مجموع، اثر حاضر اطلاعات خوبی را پیرامون جامعه شناسی سیاسی آمریکا و جایگاه یهودیان در تکوین و تداوم حیات مردم آمریکا ارائه می کند. با مطالعه این اثر می توان پاسخی به پرسش آغازین متن - چرا اسرائیلی ها مراجع قدرت اجتماعی، سیاسی، هنری و نظامی آمریکا را تحت تأثیر خود قرار می دهند؟ - داد. یهودیان هر چند شمار اندکی دارند، اما انسجام قومی،

پایبندی عملی به هویت دینی، فعالیت نهادینه و سرانجام رخنه آنها به بافت اجتماعی جامعه آمریکا، این فرصت را در اختیار صهیونیست ها نهاده که ضمن شناخت درون مایه جامعه آمریکا، افکار عمومی و اندیشه نخبگان این کشور بزرگ را وادار و تشویق به حمایت از اسرائیل نماید.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی